

Sv m. 41, 12. 73.

OOPERIUUSLAVASTUS — «ARMASTUSE KOLMNURGAD»

RAT «Estonias» on homme hooaja teine esietendus. «Armastuse kolmnurgad» — seesuguse pealkirjaga õhtul kantakse ette kaks koomilist lühiooperit, Leo Normeti uusteos «Pirnipuu» (autori libreto Betti Alveri poeemi alusel) ja Gian Carlo Menotti «Telefon» ehk «Armastuse kolmnurk» (esietekanne Nõukogude Liidus).

*

«Pirnipuud» tutvustas «Sirbi ja Vasara» eelmises numbris autor ise, praegu vaid peaosalistest: leskproua Feliciat laulavad Aino Kylvand või Urve Tauts, tema tütreid Maarja Haamer või Mare Jõgeva (Liis), Eve Neem või Viivika Vasar (Iiris), Tiina Jaaksoo või Haili Sammelselg (Laura), professor Rõigast — Enno Eesmaa või Tiit Tralla, Miilit Liidia Panova või Eve Neem.

*

G. C. Menotti (sünd. 1911) on rahvuselt itaallane. Pärast Milaano Konservatooriumi lõpetamist õppis ta veel Philadelphias Curtise instituudis (1928—1933) ja tegutseb sellest ajast peale Ameerikas. Menotti on loonud 14 ooperit, neist menukaimad on esikooper «Amelia läheb ballile» (1935), «Medium» (1946), «Konsul» (tõi heliloojale maailmakuulsuse; 1950), televisioonioper «Amahl ja öised külalised» (1951), «Bleecker-Streeti pühak» (1954). Tema uusimad ooperid on bufo-oper «Viimane metslane», «Martini vale» jt.

Menotti ooperite edu tuleneb tema suurepärasest lavanärvist, helilooja kirjutab oma ooperitele alati ise libretod ja on sageli ka nende lavastaja. Tema muusika ei ole küll väga originaalne, kuid alati psühholoogiliselt tõepärane, meloodiline ja kergesti vastuvõetav. Menotti ooperite tegelased on inimesed meie aja suurlinnast.

Henry Butler, tuntud ameerika ooperilibretist ja -lavastaja, on kirjutanud Menottist kolleegi pilguga:

«Eelkõige on ta köitvate lugude jutustaja, ja nagu kõik võlujad, alustab ta mõnest karakteri või inimliku käitumise joonest, mis on teda isiklikult tugevasti puudutanud. Tema kolleegid teeksid hästi, kui õpiksid talt seda. Ühel korral on Menotti ise ignoreerinud oma peamist vaistu: ühes varases teoses, ooperis «Saare jumal» kirjutas ta eksootilistest maadest, preestritest, templitest ja kaugest valulisest armastusest. See oli tema esimene ja viimane tõeline ebaõnnestumine.

Menotti teiseks põhimõtteks on tunnetada täpselt, kuidas muusika jõuab kõrvani niihästi emotsionaalselt kui akustiliselt. ... Menotti teeb panuse kuulaja alateadvusele, nõnda sügavalt selgitades, mida tema tegelased tunnevad ja laulma peavad. Kord tunnistasin talle, et olles teinud korduvalt proove ja jälginud «Amahli ja öiseid külalisi», olin ikka ja jälle liigutatud sulnist akordist, mis kõlab pärast seda, kui laps hüüab oma viimase «te ei tohi» ja viskub ema käte vahele. Menotti vastas lihtsalt: «Te piditegi olema liigutatud — sel eesmärgil ma kirjutasingi nimelt selle akordi.»

... Menotti on täiuslik igas teatri-detailis, visuaalses ja muusikalises. Ei kapriisist ega mõõdukusest tulene see, et ta eelistab kammerlikke teoseid; head lugu on kõige parem jutustada intiimsemas õhkkonnas. Ja on tähele-

rililretist ja -lavastaja, on kirjutanud Menottist kolleegi pilguga:

«Eelkõige on ta kõitvate lugude jutustaja, ja nagu kõik võlujad, alustab ta mõnest karakteri või inimliku käitumise joonest, mis on teda isiklikult tugevasti puudutanud. Tema kolleegid teeksid hästi, kui õpiksid talt seda. Ühel korral on Menotti ise ignoreerinud oma peamist vaistu: ühes varases teoses, ooperis «Saare jumal» kirjutas ta eksootilistest maadest, preestritest, templitest ja kaugest valulisest armastusest. See oli tema esimene ja viimane tõeline ebaõnnestumine.

Menotti teiseks põhimõtteks on tunnetada täpselt, kuidas muusika jõuab kõrvani niihästi emotsionaalselt kui akustiliselt. ... Menotti teeb panuse kuulaja alateadvusele, nõnda sügavalt selgitades, mida tema tegelased tunnevad ja laulma peavad. Kord tunnistasin talle, et olles teinud korduvalt proove ja jälginud «Amahli ja öiseid külalisi», olin ikka ja jälle liigutatud sulnist akordist, mis kõlab pärast seda, kui laps hüüab oma viimase «te ei tohi» ja viskub ema käte vahele. Menotti vastas lihtsalt: «Te piditegi olema liigutatud — sel eesmärgil ma kirjutasingi nimelt selle akordi.»

... Menotti on täiuslik igas teatri-detailis, visuaalses ja muusikalis. Ei kapriisist ega mõõdukusest tulene see, et ta eelistab kammerlikke teoseid; head lugu on kõige parem jutustada intiimsemas õhkkonnas. Ja on tähelepanuväärne, et Benjamin Britten, ainus Menotti kaasaegne, kes on samavõrra viljakas ja mängitav, on leidnud needsamad suhted.

... Ta võtab rahumeeli vastu märkusi, et tema tekstid pole alati kirjanuslikud meistriteosed, vastates, et ta pole kunagi tõotanud saada Shakespeare'iks. Tähelepanuväärselt meeldivalt suhtub ta ka süüdistusse, et ta «laenab» teistelt heliloojatelt; ta teab, et ei eksisteeri ühtki heliloojat ilma eelkäijateta. Kord märkis Menotti nukralt, et kui iuba, siis süüdistatagu teda sõltuvuses Mussorgskist ning jäetagu rahule Puccini.»

*
«Telefon» valmis aastal 1947, menukas esmalavastus koos «Meediumiga» oli samal aastal Broadwayl.

See on lõbus looke kahe tegelasega, «kolmnurga» aga põhjustab ... telefon.

Laulavad Margarita Voites või Anu Kaal ja Georg Ots, Voldemar Kuslap või Illart Orav.

Õhtu dirigent on Eri Klas. lavastaja — Arne Mikk, kunstnik — Eldor Renter, dirigent-assistent — Peeter Lilje.

MERIKE VAITMAA